

Nr 15.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad m. m.; given Stockholms slott den 18 december 1953.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;

2) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera; samt

3) lag angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Lagändringar föreslås, genom vilka Kungl. Maj:t skall erhålla möjlighet att delegera den på Kungl. Maj:t nu ankommande beslutanderätten i frågor rörande fastighetsredovisningen och vissa fastighetsbildningsfrågor till myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

Härigenom förordnas, att 4 kap. 4 §, 5 kap. 20 § samt 7 kap. 1 och 18 §§ lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Gällande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

4 KAP.

4 §.

Vad i — — — — — register föres.

Om behörighet för Konungen att beträffande område av stad eller av sådant samhälle eller annan ort å landet, som i första stycket sägs, förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

Om behörighet för Konungen *och myndighet, som Konungen bestämmer*, att beträffande område av stad eller av sådant samhälle eller annan ort å landet, som i första stycket sägs, förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

5 KAP.

20 §.

Bestämmelserna i — — — — — skall föras.

Om behörighet för Konungen att beträffande område av stad eller av sådant samhälle eller annan ort å landet, som i första stycket sägs, förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

Om behörighet för Konungen *och myndighet, som Konungen bestämmer*, att beträffande område av stad eller av sådant samhälle eller annan ort å landet, som i första stycket sägs, förordna om tillämplighet av de för landet meddelade bestämmelserna är stadgat i lagen med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

¹ Senaste lydelse av 4 kap. 4 §, 5 kap. 20 § samt 7 kap. 1 och 18 §§, se SFS 1950:209.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

7 KAP.

1 §.

För varje stad skall, i den mån Konungen ej annorlunda förordnat, finnas fastighetsregister, bestående av tomtbok för tomterna och stadsägobok för övriga fastigheter inom staden. Konungen må ock, där det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligt, förordna att fastighetsregister såsom för stad skall föras för samhälle eller del därav eller för annan ort å landet.

För varje stad skall, i den mån Konungen *eller myndighet, som Konungen bestämmer*, ej annorlunda förordnat, finnas fastighetsregister, bestående av tomtbok för tomterna och stadsägobok för övriga fastigheter inom staden. Konungen *eller myndighet, som Konungen bestämmer*, må ock, där det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligt, förordna att fastighetsregister såsom för stad skall föras för samhälle eller del därav eller för annan ort å landet.

Till fastighetsregistret — — — — — fastigheter enskilt.
 Tomtboken skall — — — — — nämnda bihang.
 Föreskrift, som — — — — — särskilt fall.

18 §.

Anser kommun, samhälle eller enskild sakägare sin rätt vara förnärmad genom beslut, som jämlikt detta kapitel meddelats av magistraten, Konungens befallningshavande eller lantmäteristyrelsen, äge däröver anföra besvär i den ordning som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Anser kommun, samhälle eller enskild sakägare sin rätt vara förnärmad genom beslut, som jämlikt detta kapitel meddelats av magistraten, Konungens befallningshavande eller lantmäteristyrelsen, äge däröver anföra besvär i den ordning som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd. *Vad nu sagts skall ock gälla beträffande beslut i fråga, som avses i 1 § första stycket, då beslutet meddelats av annan än Konungen.*

Finner någon — — — — — å registret.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 25 april 1930 om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

1 §.

Har Konungen — — — — — — — — — — överensstämmelse därmed.

Har *Konungen förordnat*, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för samhälle å landet, och ligger en och samma fastighet dels inom dels utom gränsen för samhället, skall fastigheten delas efter nämnda gräns.

Har *förordnande meddelats* att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras för samhälle å landet och ligger en och samma fastighet dels inom dels utom gränsen för samhället, skall fastigheten delas efter nämnda gräns.

Skall inom — — — — — — — — — — nämnda gräns.

Faller på — — — — — — — — — — är samfällid.

Med fastighet — — — — — — — — — — i fastighetsregister,

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk förjattningssamling.

¹ Senaste lydelse av 1 §, se SFS 1950: 213.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

Härigenom förordnas, att lagen den 27 februari 1948 med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

Där så påkallas av hänsyn till jordbruksnäringen eller skogsbruket äger Konungen beträffande område av stad, vilket ej ingår i stadsplan samt ej heller enligt byggnadsplan, fastställd efter den 1 januari 1948, är avsett för annat än jordbruksändamål, förordna att, i stället för de i lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna om avstyckning av område som ej ingår i tomtindelning och om sammanläggning av stadsägor, vad för landet är stadgat om avstyckning och sammanläggning skall äga tillämpning med nedan angivna undantag. Sådant förordnande må av Konungen återkallas, när förhållandena föranleda därtill, och skall vara förfallet beträffande mark, för vilken stadsplan fastställs, så ock beträffande mark, för vilken byggnadsplan fastställs, såvitt marken enligt planen är avsedd för annat än jordbruksändamål. Vad här sagts skall ock gälla beträffande dylikt område inom samhälle eller annan ort å landet, varest enligt lagen om fas-

Där så påkallas av hänsyn till jordbruksnäringen eller skogsbruket äger Konungen *eller myndighet, som Konungen bestämmer*, beträffande område av stad, vilket ej ingår i stadsplan samt ej heller enligt byggnadsplan, fastställd efter den 1 januari 1948, är avsett för annat än jordbruksändamål, förordna att, i stället för de i lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna om avstyckning av område som ej ingår i tomtindelning och om sammanläggning av stadsägor, vad för landet är stadgat om avstyckning och sammanläggning skall äga tillämpning med nedan angivna undantag. Sådant förordnande må av Konungen *eller myndighet, som Konungen bestämmer*, återkallas, när förhållandena föranleda därtill, och skall vara förfallet beträffande mark, för vilken stadsplan fastställs, så ock beträffande mark, för vilken byggnadsplan fastställs, såvitt marken enligt planen är avsedd för annat än jordbruksändamål. Vad här sagts skall

¹ Senaste lydelse, se beträffande första stycket SFS 1953:55 och beträffande andra stycket 1950:186.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

tighetsbildning i stad samma lags bestämmelser om avstyckning och sammanläggning skola tillämpas.

ock gälla beträffande dylikt område inom samhälle eller annan ort å landet, varest enligt lagen om fastighetsbildning i stad samma lags bestämmelser om avstyckning och sammanläggning skola tillämpas.

Förordnande enligt — — — — — till distriktslantmätaren.

Avser ifrågasatt — — — — — ingående marken.

Meddelas förordnande — — — — — eller sammanläggning.

Om förordnande — — — — — i fastighetsregistret.

Över beslut, som jämlikt denna lag meddelats av annan än Konungen, äge kommun, samhälle eller enskild sakägare anföra besvär i den ordning som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1953.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations-, inrikes- och jordbruksdepartementen samt statsrådet Hjalmar Nilson anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *decentralisering av beslutanderätten i frågor rörande fastighetsredovisningen och vissa fastighetsbildningsfrågor* samt anför därvid följande.

Gällande rätt.

Redovisningen av rikets fastigheter sker antingen i jordregister eller i fastighetsregister enligt reglerna för stad, vilket senare i det följande betecknas stadsregister. Föreskrifter rörande dessa register återfinnes, i fråga om jordregistret huvudsakligen i förordningen den 13 juni 1908 (nr 74) angående jordregister (jordregisterförordningen) samt beträffande stadsregister huvudsakligen i 7 kap. lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad (fastighetsbildningslagen) och i förordningen den 12 maj 1917 (nr 281) med närmare föreskrifter om fastighetsregister för stad (fastighetsregisterförordningen).

Stadsregistret består av stadsägobok och tomtbok, vari förefintliga fastigheter redovisas (7 kap. 1 § fastighetsbildningslagen). Till stadsregistret hör därjämte tre bihang. Sålunda redovisas i bihang A gällande administrativ tomtindelning, i bihang B samfällid mark och i bihang C vissa särskilda områden, främst gatumark. Till ett stadsregister hör också (7 kap. 2 § fastighetsbildningslagen) en registerkarta.

Jordregistret redovisar gällande fastighetsindelning på landet. Det kan där så erfordras kompletteras med tomtbok jämte förteckning utvisande den administrativa tomtindelningen. Jordregistret saknar motsvarigheter till bihang B och C. Registerkarta är ej föreskriven såsom del av jordregister. Det blir dock mer och mer vanligt — särskilt då jordregister föres för tätort — att registret kompletteras med översiktskartor av ungefär samma innehåll som registerkartorna.

Huvudregeln i fråga om tillämplig registerform är att i stad skall föras stadsregister (7 kap. 1 § fastighetsbildningslagen) och att för landsbygden skall föras jordregister (§ 1 jordregisterförordningen). Kungl. Maj:t äger emellertid att efter omständigheterna förordna att jordregister skall föras för stad eller del därav (§ 1 jordregisterförordningen). Å andra sidan äger Kungl. Maj:t ock förordna (7 kap. 1 § fastighetsbildningslagen) att stadsregister skall föras för samhälle å landet, d. v. s. köping eller municipalsamhälle, eller del därav eller för annan ort å landet.

Vid tillämpning inom stad, samhälle eller landskommun av olika register typer måste iakttagas, att om gränsen mellan olika registerområden skulle falla så, att fastighets ägor blir belägna å ömse sidor om sådan gräns, fastigheten jämlikt 1 § tredje stycket lagen den 25 april 1930 om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning m. m. (här kallad 1930 års lag) måste delas efter gränsen.

Kostnaden för jordregistrets förande åvilar statsverket. I fråga om stadsregistret gäller, att då fråga är om stad, denna har att själv svara för kostnader för upprättande av registerkarta och för uppläggande av stadsregistret ävensom för förande av registret. Köping, som utgör egen kommun, har att bekosta upprättandet av registerkarta, medan uppläggandet av stadsregistret för köping ävensom det fortsatta förandet av registret i regel sker på statsverkets bekostnad. Är fråga om municipalsamhälle eller annan ort å landet än samhälle svarar i princip statsverket för samtliga kostnader för stadsregistret. Kostnader för förrättning enligt 1930 års lag, som föranledes av att fastigheter inom stad, samhälle eller landskommun skall redovisas i olika register, gäldas av vederbörande stadssamhälle, när Kungl. Maj:t detta föreskriver, och eljest av staten.

De i det föregående återgivna reglerna om tillämplig registerform erhöi sin nuvarande utformning genom lagstiftning 1950. I samband därmed angavs ock vissa riktlinjer för tillämpningen av den Kungl. Maj:t tillagda prövningsrätten. Sälunda framhöi departementschefen bl. a., att prövningsrätten borde vara obunden av schematiska regler. I varje fall borde icke stadgas att stadsregister skulle få uppläggas endast inom de planlagda delarna av en kommun. Tvärtom borde gränsen mellan områden med olika registreringssystem redan från början dragas så, att tillräckligt utrymme bereddcs för stadsplanebebyggelsens framtida utveckling inom stadsregisterområdet. Stadsregisterområdena borde hellre tagas till för stora än för små. Jordregister borde med andra ord föras endast inom sådana områden av stad eller stadsliknande samhälle, som under överskådlig tid kunde förväntas bevara en rent agrar karaktär. Vid utövningen av sin prövningsrätt borde Kungl. Maj:t i varje enskilt fall laga efter lägligheten och taga all möjlig hänsyn till den berörda kommunens egna intressen av ekonomisk och annan art.

Avgörande för frågan, vilka materiella fastighetsbildningsregler som blir tillämpliga, är i princip huruvida fråga är om mark i stad eller på landet. Huvudregeln är nämligen, att i stad fastighetsbildningslagens bestämmelser skall tillämpas, medan på landet lagen den 18

juni 1926 om delning av jord å landet (jorddelningslagen) skall gälla. Betydande avvikelser finnes emellertid från denna huvudprincip.

Beträffande samhälle på landet, för vilket i dess helhet eller till viss del skall föras stadsregister, så ock beträffande annan ort på landet, för vilken sådant register skall föras, skall sålunda i stället för vad som stadgas i jorddelningslagen gälla fastighetsbildningslagens stadganden i 4 kap. om sammanläggning av stadsägor, i 5 kap. om avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning, samt i 6 kap. 1—3 och 5—14 §§ om laga skifte m. m. (fastighetsbildningslagen 4 kap. 4 §, 5 kap. 20 § och 6 kap. 15 §). Därjämte gäller, att stadgandet i 2 kap. 13 § andra stycket fastighetsbildningslagen om bestämmande av annan ägo gräns än tomtgräns skall äga motsvarande tillämpning inom samhälle eller annan ort på landet, där stadsregister skall föras (fastighetsbildningslagen 2 kap. 15 §). Härutöver må ock nämnas att tomtindelning medför utsträckning av fastighetsbildningslagens tillämpningsområde (fastighetsbildningslagen 2 kap. 15 § och 3 kap. 9 §).

Genom lag den 27 februari 1948 med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad (här kallad 1948 års lag) har å andra sidan öppnats möjlighet att inom stad låta jorddelningslagens regler vinna tillämpning. Enligt denna lag äger, där så påkallas av hänsyn till jordbruksnäringen eller skogsbruket, Kungl. Maj:t beträffande område av stad, vilket ej ingår i stadsplan samt ej heller enligt byggnadsplan, fastställd efter den 1 januari 1948, är avsett för annat än jordbruksändamål, förordna att, i stället för de i fastighetsbildningslagen meddelade bestämmelserna om avstyckning av område som ej ingår i tomtindelning och om sammanläggning av stadsägor, vad för landet är stadgat om avstyckning och sammanläggning skall äga tillämpning med vissa i lagen angivna undantag. I lagen stadgas vidare, att Kungl. Maj:t, när förhållandena föranleder därtill, äger återkalla utfärdat förordnande. Anmärkas må, att 1948 års lag äger tillämpning även inom samhälle och annan ort på landet, varest enligt fastighetsbildningslagen samma lags bestämmelser om avstyckning och sammanläggning skall tillämpas.

1948 års lag är föranledd av att i städerna numera ej sällan ingår betydande områden av lantbrukskaraktär samt att fastighetsbildningslagen i motsats till jorddelningslagen ej innehåller bestämmelser om restriktiva jordpolitiska villkor för fastighetsbildning. Enligt vad departementschefen anfört vid framläggande av förslag till lagen borde vid meddelande av förordnande iakttagas, att de jordpolitiska restriktionerna för delning av jord endast gjordes tillämpliga å sådana områden, vilka kunde beräknas komma att under överskådlig tid nyttjas för jordbruk och skogsbruk. Hade mark redan tagits i anspråk för stadsmässig bebyggelse eller kunde det förväntas att mark komme att inom en icke alltför avlägsen framtid användas för sådant ändamål, syntes skäl icke föreligga att inom sådana samhällen varom nu vore fråga uppställa några jordpolitiska villkor till skydd för bestående jordbruks- eller skogsbruksfastigheter.

Framställning av lantmäteristyrelsen.

I en den 21 februari 1953 dagtecknad framställning (stencilerad) har lantmäteristyrelsen föreslagit författningsändringar, varigenom beslutanderätten i fastighetsredovisningsfrågor och frågor rörande tillämpning av 1948 års lag skulle komma att överflyttas från Kungl. Maj:t till styrelsen.

Lantmäteristyrelsen — som nu instruktionsenligt verkställer utredning i förevarande ärenden och gör vederbörliga framställningar till Kungl. Maj:t — har till stöd för sitt förslag om decentralisering anfört, att därigenom en påtaglig förenkling i ärendenas handläggning skulle vinnas. Även ur andra synpunkter medförde överflyttandet av beslutanderätten till lantmäteristyrelsen fördelar. Enligt styrelsens mening kunde decentraliseringen ske utan olägenhet för statliga eller kommunala intressen.

I sistnämnda hänseende har styrelsen i fråga om fastighetsredovisningsfrågorna anfört följande.

Vid prövning av frågan om den regionala tillämpningen av reglerna om jordregister och stadsregister blir alltså uppgiften den att överväga lämpligheten i och för sig av att i det särskilda fallet använda det ena eller det andra systemet, vari i förekommande fall ingår prövning av frågan om det lämpliga läget av gränsen mellan stadsregisterområde och jordregisterområde. Där dessa frågor är tveksamma måste ställningstagande ske under särskilt beaktande av tillgången på arbetskraft och av de ekonomiska konsekvenserna för statsverket eller vederbörande kommun av en ändring i registreringsform eller gränsdragning. De frågor av sistnämmt slag som kan uppkomma är emellertid i allmänhet ej av större räckvidd. I praktiken är det också ytterst sällan som någon anledning till konflikt föreligger mellan å ena sidan statens och å andra sidan städernas och köpingars intressen. Här bör understrykas att stadssamhälle förutsättes icke kunna åläggas att mot bestridande upplägga fastighetsregister, om detta kan föranleda olägenheter av nämnvärd ekonomisk betydelse för samhället. Lantmäteristyrelsen känner icke till något fall, där oenighet av betydelse i denna fråga kan uppstå. Några motsättningar i praktiken mellan statliga och kommunala intressen har ej heller tidigare förmärkts i fastighetsregisterärenden. — Beträffande municipalsamhällen och andra orter å landet där fastighetsregister såsom för stad föres är, såsom av det föregående framgår, någon konflikthanledning mellan statliga och kommunala intressen ej tänkbar.

Till belysning av styrelsens uttalande att decentralisering av ärendena enligt 1948 års lag ej skulle medföra olägenheter har styrelsen anfört följande.

Vid prövning av frågan om tillämpning av 1948 års lag i det enskilda fallet gäller det att avskilja å ena sidan de områden av stad eller samhälle, som erfordras för den stadsmässiga bebyggelsen och stadsnäringsarnas intressen, samt å andra sidan de landsbygdsområden, som under överskådlig tid skall nyttjas för jordbruk och skogsbruk. Denna prövning är i och för sig betydelsefull. Ur stadssamhällets synpunkt är det i regel angeläget att stadsbyggnadsområdet erhåller tillräcklig storlek. Ur allmän synpunkt är det angeläget att med beaktande härav jordbruket erhåller erforderligt skydd mot skadlig uppdelning. Viss anledning till motsättning mellan kommunala och statliga intressen rörande tillämplig fastighetsbildningslagstiftning kan måhända vara teoretiskt tänkbar. I praktiken har dock sådana motsättningar ej förmärkts. En bidragande orsak härtill torde ha varit att jorddelningslagstiftningen och fastighetsbildningslagens avstyckningsregler numera ur plan-

politisk synpunkt är likvärdiga (19 kap. 13 § jorddelningslagen och 5 kap. 8 § fastighetsbildningslagen). Samtidigt härmed uppställer jorddelningslagstiftningen kravet att, när tätortsintressena ej är alltför framträdande, jordbrukets intressen i största möjliga utsträckning skall beaktas vid fastighetsbildning. Jorddelningslagstiftningens avstyckningsregler har sålunda — ur den synvinkel som här är att anlägga — erhållit en såväl ur planpolitiska som ur jordpolitiska synpunkter lämplig utformning.

Vidare har styrelsen betonat, att reformen medförde den vinsten att ärenden rörande fastighetsredovisning och tillämpning av 1948 års lag kunde prövas i ett sammanhang. Visserligen, har styrelsen anfört, hade man vid 1950 års lagändringar utgått från att gränserna för olika registerområden och förordnandeområden enligt 1948 års lag icke behövde sammanfalla. Emellertid hade det i praktiken visat sig synnerligen önskvärt att så bleve fallet. Orsaken härtill vore att olika administrativa bestämmelser för förrättningsverksamheten gällde inom var och en av de fyra områdestyper, som i förevarande avseende kunde uppkomma, nämligen dels område med förordnande enligt 1948 års lag och jordregister, dels område med förordnande enligt 1948 års lag och stadsregister, dels ock områden med jordregister eller stadsregister utan nämnt förordnande. Det vore för den praktiska fastighetsbildningsverksamheten mycket angeläget att antalet bestämmelseområden i stadssamhällen i möjligaste mån begränsades. Kravet på en begränsning av dessa områden framträdde i praktiken så mycket starkare som man genom tillämpning av byggnadslagens planinstitut ytterligare kunde utöka antalet administrativa bestämmelseområden. Frågorna om den regionala tillämpningen av reglerna om jordregister och stadsregister samt av 1948 års lag borde därför i stor utsträckning prövas gemensamt. För närvarande vore prövningen av dessa ärenden i den beslutande instansen i så måtto uppdelad, att ärendena angående registerform handlades inom justitiedepartementet medan frågorna om tillämpning av 1948 års lag ankomme på jordbruksdepartementet.

Vid framställningen har fogats förslag till erforderliga ändringar i fastighetsbildningslagen, jordregisterförordningen, 1930 års lag och 1948 års lag. I anslutning härtill har styrelsen uttalat, att författningsändringarna utformats under beaktande av att Kungl. Maj:t enligt äldre bestämmelser kunnat och enligt förslaget vid besvär skulle kunna meddela här avsedda förordnanden. Då någon övergångstid icke syntes påkallad, hade ändringarna föreslagits skola träda i kraft dagen efter den då lagen i enlighet med därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Yttranden.

Över lantmäteristyreliens framställning har, efter remiss, utlåtanden avgivits av *Svea hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, lantbruksstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statskontoret, fastighetsbildningssakkunniga, länsstyrelserna i Stockholms, Kronobergs, Malmöhus, Kopparbergs och Norrbottens län, Sveriges lantbruksförbund, riksförbundet landsbygdens folk, svenska stadsförbundet samt svenska landskommunernas förbund.*

I utlåtandena har de föreslagna reformerna genomgående tillstyrkts. Endast några remissmyndigheter har givit uttryck för tveksamhet.

Sålunda har *länsstyrelsen i Malmöhus län* ifrågasatt huruvida beslutanderätten i förevarande ärenden icke borde överflyttas till länsstyrelsen i stället för till lantmäteristyrelsen. Länsstyrelsen har dock slutligen förklarat, att den ej ville motsätta sig att beslutanderätten överfördes till lantmäteristyrelsen. Vidare har *länsstyrelsen i Norrbottens län* ifrågasatt om icke framställningen berörde frågor av den art och vikt att beslutanderätten borde kvarbliva hos Kungl. Maj:t.

Vidare har *hovrätten över Skåne och Blekinge* framhållit, att enligt vad lantmäteristyrelsen uttalat viss anledning till motsättning mellan kommunala och statliga intressen vore teoretiskt tänkbar vid beslut rörande tillämpningen av 1948 års lag. Detta förhållande gäve väl ej anledning att, mot de av styrelsen anförda skälen, avstyrka överflyttningen av beslutanderätten angående tillämpning av 1948 års lag. Tänkbar vore en sådan reglering, att de kategorier, som borde anses som sakägare, ägde påkalla meddelande av förordnande eller återkallelse och att besvär finge anföras jämväl mot lantmäteristyrelsens beslut om avslag och återkallelse. Med hänsyn till den tidigare berörda intresse motsättningen syntes det också lämpligt, att någon företrädare för det allmänna, förslagsvis lantbruksnämnd, medtoges bland sakägarna. Med nu gjorda erinringar ville hovrätten i princip tillstyrka det framlagda förslaget.

I ett par yttranden har understrukits, att lantmäteristyrelsen i förevarande ärenden borde samråda med vissa andra organ innan beslut i ärendena fattades. Sålunda har *lantbruksstyrelsen* förutsatt, att lantmäteristyrelsen komme att inhämta yttrande av lantbruksnämnden i ärende av betydelse för frågan, huruvida fastighetsbildning skulle ske enligt fastighetsbildningslagen eller jorddelningslagen, samt att den i erforderlig utsträckning samrådde med lantbruksstyrelsen. Vidare har *fastighetsbildningssakkunniga* förklarat sig utgå från att lantmäteristyrelsen i ärendena komme att höra eller samråda med berörda myndigheter såsom länsstyrelser, städers och samhällets vederbörande nämnder samt, särskilt vad anginge tillämpningen av 1948 års lag, lantbruksnämnderna.

Departementschefen.

Fastighetsbildning och fastighetsredovisning sker enligt gällande lagstiftning i princip efter olika system på landsbygden och i stad. I fråga om fastighetsbildning gäller sålunda i stad fastighetsbildningslagen, medan för landsbygden jorddelningslagen och därtill anknyttande författningar skall tillämpas. Redovisningen av fastigheter sker i stad i stadsregister och på landet i jordregister. Från den sålunda i princip gällande uppdelningen kan emellertid göras betydande avvikelser. Stadsreglerna kan såväl beträffande fastighetsbildning som fastighetsredovisning bli tillämpliga på landet. Å andra sidan kan för stad eller del därav redovisningen av fastigheterna äga

rum i jordregister och vissa former av fastighetsbildning ske enligt de för landet gällande reglerna.

Beslutanderätten i fråga om avvikelserna från den principiellt gällande ordningen ankommer för närvarande på Kungl. Maj:t. Den förberedande handläggningen av ärendena sker i lantmäteristyrelsen. I den nu föreliggande framställningen har styrelsen förordat att beslutanderätten skulle överflyttas till styrelsen. Detta förslag har genomgående tillstyrkts av remissinstanserna.

För egen del vill jag framhålla, att genom den föreslagna decentraliseringen skulle vinnas en ej obetydlig förenkling i handläggningen av dessa ärenden. Självfallet måste å andra sidan beaktas om ur andra synpunkter några omständigheter kan tala mot reformen. I detta hänseende må till en början anmärkas, att varken ur principiella eller praktiska synpunkter invändning synes kunna riktas mot att beslutanderätten i fråga om formen för fastighetsredovisningen lägges i ett centralt ämbetsverks hand.

Emellertid är att märka att förordnande om avvikelse från den i princip gällande fastighetsredovisningsformen i vissa fall har betydelse också för frågan, vilka materiella regler angående fastighetsbildningen som skall gälla. Sålunda har förordnande att stadsregister skall föras för viss mark, som ej hör till stad, den påföljden att fastighetsbildningen skall ske enligt fastighetsbildningslagens och icke jorddelningslagens regler. Förordnande av detta slag har därför i princip en verkan av samma slag som förordnande enligt 1948 års lag med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad. Förordnande enligt 1948 års lag innebär nämligen att i vissa hänseenden de materiella fastighetsbildningsreglerna för landet skall gälla i stället för motsvarande regler för stad. Det skulle kunna hävdas, att förordnanden som har den verkan, att andra materiella rättsregler blir tillämpliga på fastighetsbildningen, borde förbehållas Kungl. Maj:t och ej överlämnas till ett centralt ämbetsverk. Det är emellertid icke främmande för svensk rätt att beslut av myndighet kan medföra att andra materiella rättsregler blir tillämpliga. Jag vill här som exempel endast peka på de rättsverkningar som följer av att länsstyrelse fastställer byggnadsplan för viss ort. Det synes alltså ej föreligga något principiellt hinder mot reformen, men därvid måste givetvis tillses att rättssäkerhetssynpunkter blir tillgodosedda och att en rätt att anföra besvär till Kungl. Maj:t över myndighetens beslut kommer att finnas.

Enligt det föreliggande förslaget skall överflyttningen av beslutanderätten ske till lantmäteristyrelsen. Tvekan kan enligt min mening ej heller råda om att denna myndighet är mest lämpad att övertaga förevarande ärenden. Emellertid är att uppmärksamma att särskilt förordnanden enligt 1948 års lag även berör verksamhetsområdet för åtskilliga andra organ, främst lantbruksnämnderna och de myndigheter som har till huvuduppgift att tillvarata tätortsintressena. Med hänsyn härtill bör i erforderlig utsträckning samråd äga rum mellan dessa organ och lantmäteristyrelsen, innan beslut

fattas. Det bör också finnas möjlighet att förbehålla Kungl. Maj:t avgörandet i frågor t. ex. av principiell betydelse eller eljest av större vikt.

Jag ansluter mig alltså i princip till förslaget att decentralisera beslutanderätten i de av lantmäteristyrelsen avsedda frågorna till styrelsen.

Härefter övergår jag till frågan om den närmare utformningen av erforderliga lagändringar.

I 7 kap. 1 § fastighetsbildningslagen upptages reglerna om när fastighetsredovisningen skall ske i stadsregister. I anslutning till vad jag i det föregående anfört vill jag förordna att den rätt att förordna om avvikelser från huvudregeln, som nu tillkommer Kungl. Maj:t, i stället skall tillkomma Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Kapitlets 18 § innehåller bestämmelser om besvärsmätt och den förordade ändringen i 1 § föranleder en jämkning i nämnda paragraf. Vidare bör ändringen i 7 kap. 1 § fastighetsbildningslagen medföra en mindre jämkning av redaktionell natur i 1 § 1930 års lag om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Frågan om jordregistrets tillämpningsområde regleras i jordregisterförordningen. Reformen kräver vissa jämkningar i denna förordning. Dessa jämkningar är emellertid av beskaffenhet att kunna genomföras i administrativ ordning och jag avser att återkomma till denna fråga i senare sammanhang.

För att kunna till lantmäteristyrelsen överflytta beslutanderätten i fråga om tillämpligheten inom stad och samhälle av de för landet gällande fastighetsbildningsreglerna i vissa avseenden kräves däremot ändringar i författningar av lags karaktär. Sålunda bör i 1948 års lag med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad vidtagas de ändringarna att rätten att meddela förordnande enligt lagen och att återkalla sådant förordnande skall tillkomma Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Vidare bör i lagen införas ett stadgande om rätt att anföra besvär över beslut som myndigheten meddelat enligt lagen. Ändringarna i 1948 års lag föranleder vidare vissa jämkningar av redaktionell natur i 4 kap. 4 § och 5 kap. 20 § fastighetsbildningslagen.

Samtliga lagändringar torde böra träda i kraft dagen efter den, då lagarna därom utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Bestämmelse härom torde böra upptagas i de skilda författningarna. Härutöver synes särskilda övergångsbestämmelser ej erforderliga.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;

2) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera; samt

3) lag angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslagen, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 rege-
ringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av detta pro-
tokoll.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hem-
ställan bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Sven Fischier.

¹ Bilagan, som är likalydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 30 november 1953.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden NISSEN,
HELLQUIST,
KARLGREN,
regeringsrådet ECKERBERG.

Enligt lagrådet den 19 november 1953 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 6 november 1953, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) *lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;*

2) *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera; samt*

3) *lag angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet, hovrättsrådet O. Pet-rén.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Harriet Stangenberg.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 december 1953.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations-, inrikes- och jordbruksdepartementen samt statsrådet Hjalmar Nilson anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 30 november 1953 avgivna utlåtande över de den 6 november 1953 till lagrådet remitterade förslagen till

1) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;

2) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera; samt

3) lag angående ändring i lagen den 27 februari 1948 (nr 96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad.

Med förmälan att lagförslagen av lagrådet lämnats utan erinran hemställer föredraganden, att desamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Fischier.